

REFERAT Økonomi- og Erhvervsudvalget (2022-2025) d. 12-11-2025

Mødedato Onsdag d. 12. november 2025 kl. 16:15

Mødested M.5/rådhuset

Mødedeltagere Ulrik Wilbek, Anders Bertel, Kurt Mosgaard, Mette Nielsen
 (Fravær), Martin Sanderhoff, Torsten Nielsen (Fravær), Peter
 Juhl, Stine Damborg, Katrine Fusager Rohde

Indholdsfortegnelse

Udpegning af nationale kulturmiljøer.....	3
Lukket: Ejendomssag (bevillingssag).....	6
Underskriftsark.....	7

Punkt 1: Udpegning af nationale kulturmiljøer

25/18912

Resume

I en statslig udpegning er dele af Viborg midtby udvalgt som et af 16 nye nationale kulturmiljøer. Udpegningen er foretaget af et ekspertudvalg udpeget af kulturministeren.

Viborg Byråd har indsendt høringssvar i høringsperioden. Efter høringsperioden har Slots- og Kulturstyrelsen sendt brev til de udpegede kommuner og spurgt, om kommunen vil gøre indsigelse mod udpegningen. Forvaltningen har på den baggrund haft dialog med styrelsen.

Der skal tages stilling til svarbrev til Slots- og Kulturstyrelsen og herunder eventuel indsigelse til udpegningen.

Indstilling

Kommunaldirektøren foreslår, at Økonomi- og Erhvervsudvalget indstiller til byrådet,

1. at udkast til svar ”Udpegning af nationale kulturmiljøer” i bilag nr. 7 godkendes.

Beslutning i Økonomi- og Erhvervsudvalget (2022-2025) den 12-11-2025

Økonomi- og Erhvervsudvalget indstiller til byrådet,

1. at udkast til svar ”Udpegning af nationale kulturmiljøer” i bilag nr. 7 godkendes.

Fraværende:

Mette Nielsen

Torsten Nielsen

Sagsfremstilling

Historik

Økonomi- og Erhvervsudvalget besluttede på møde den 20. august 2025 ([link til sag nr. 12 i Økonomi- og Erhvervsudvalget den 20. august 2025](#)) at fremsende høringssvar og afvente svar herpå før behandling i byrådet.

Oversigtskort med afgrænsning fra høringsperioden er i bilag nr. 1. En forkortet udgave af forslaget til udpegning fra høringsperioden er i bilag nr. 2. Fremsendte høringssvar fra byrådet er i bilag nr. 3.

Inddragelse og høring

Intet.

Beskrivelse

Udpegningen

I forslaget til ”Udpegning af nationale kulturmiljøer i Danmarks byer fra middelalderen til midten af 1800-tallet” har et ekspertudvalg udpeget en del af Viborg midtby som et af i alt 16 nationale kulturmiljøer. Ekspertudvalgets arbejde bygger på en politisk aftale fra 15. juni 2022, som blandt andet skal sikre og udpege nye nationale kulturmiljøer.

Forslaget har været i høring fra den 4. juni til den 5. september 2025. Der er i høringen indsendt høringssvar fra byrådet, der er i bilag nr. 3. Der er desuden indsendt høringssvar fra Viborg Museum om en række faktuelle ændringer og en kvalificering af den historiske beskrivelse, der forventes indarbejdet i den endelige udpegning. Museets høringssvar er i bilag nr. 4.

Før udpegningen eller og under den første høring har der ikke været dialog med forvaltningen om udpegningen.

I forslaget beskrives Viborgs bærende bevaringsværdier som stiftsby og landsting ved Hærvejen:

”Viborg er udpeget som nationalt kulturmiljø, fordi en række bevarede bygninger og strukturer vidner om dens historiske betydning som Nørrejylland kirkelige og administrative hovedby.

De bærende bevaringsværdier udgøres af byens velbevarede middelalderlige byplan med uregelmæssige gadeforløb, store torve, pladser og grønne områder samt frit udsyn til og fra søerne. Dertil byens ældre bebyggelse med fremtrædende bygninger som kirkerne, latinskolen, rådhuset, stiftsamtmansgården, bispegården og Stillings Gård.

Byens markante profil med domkirken og Sortebrødre Kirke som pejlemærker i det skrånende terræn med den omkringliggende lavere bebyggelse har stor betydning for kulturmiljøets fortælling, ligesom de åbne baggårde, ældre gadelamper og brostens- og pigstensbelæggningerne er vigtige for oplevelsen.”

Udpegningen i høringsperioden omfatter et område fra Gravene og Dumpen mod vest, til Sct. Mogens Gades nordlige ende mod nord, Borgvold mod øst og en afgrænsning af Sct. Mathias gade, St. Sct. Peder Stræde, Ll. Sct. Mikkel Gade og Golf Hotellet mod syd. Afgrænsningen kan ses i bilag nr. 1.

Dialog med Slots- og Kulturstyrelsen om udpegningens konsekvenser

Forvaltningen har den 9. oktober 2025 modtaget brev fra Slots- og Kulturstyrelsen, hvor det fremgår, at kommunen kan komme med indsigelse mod udpegningen af Viborg bymidte som nationalt kulturmiljø inden den 3. november 2025. Fristen er forlænget til efter byrådsmødet den 12. november 2025. Brevet er i bilag nr. 5.

I brevet understreger styrelsen, at Kulturministeren kan fremsætte indsigelse mod forslag til en kommuneplan eller en lokalplan, der ikke er i overensstemmelse med de nationale interesser vedrørende bevarelse af kulturarv. Det fremgår desuden, at styrelsen har indarbejdet ændringer, men der er ikke vedlagt et nyt udkast, og forvaltningen kan således ikke se, hvilke ændringer der er tale om.

Der har på baggrund af henvendelse fra forvaltningen været afholdt møde mellem forvaltningen og Slots- og Kulturstyrelsen den 29. oktober 2025.

På mødet har styrelsen præciseret, at nye kommune- eller lokalplaner inden for det nationale kulturmiljø kun vil kunne medføre et statsligt veto, hvis de er i modstrid med de bærende bevaringsværdier for udpegningen. Styrelsen har oplyst, at udpegningen ikke er en regulering af delelementer, men alene har fokus på den overordnede helhed og sammenhænge i byens struktur. Det er styrelsens intention at give kommunen handlefrihed.

I forlængelse heraf gav Slots- og Kulturstyrelsen på mødet en række eksempler, som ikke vil udløse en statslig indsigelse:

- En ny lokalplan, der ikke indeholder detaljerede bestemmelser om fx bygningsdetaljer, belæggninger, byrumsinventar mv.
- En ny lokalplan, der giver mulighed for at nedrive en bygning med en middel eller lav bevaringsværdi.
- En ny lokalplan, der giver mulighed for at opføre ny bebyggelse, der ikke er i modstrid med bevaringsværdierne.
- En ny lokalplan udenfor det nationale kulturmiljø, der giver mulighed for et højere byggeri end den eksisterende bebyggelse i området.

Det er ikke entydigt, om det heraf følger, at det fx ikke vil være muligt for byrådet at vedtage en lokalplan, der giver mulighed for højere byggeri inden for det nationale kulturmiljø eller om byrådet bliver begrænset i at planlægge for nedrivning af bygninger med høj bevaringsværdi.

Slots- og Kulturstyrelsen foreslår en justering af afgrænsningen, som blev gennemgået på mødet. Afgrænsningen er tilpasset de faktiske bevaringsforhold og de værdier, der kan aflæses i dag. Afgrænsningen ved Borgvold er således blevet reduceret, Golfhotellet er ikke længere omfattet, og efter dialog med forvaltningen er Trappetorvet udeladt. Den justerede afgrænsning kan ses på oversigtskort i bilag nr. 6.

Slots- og Kulturstyrelsen præciserede desuden på mødet, at udpegningen af værdifulde kulturmiljøer i kommuneplanen fremover som minimum skal svare til den statslige udpegning, men godt kan omfatte yderligere dele, som i den nuværende kommuneplan med fx Asmild kirke. En eventuel ændret udpegning af kulturmiljøet kan indgå i næste revision af kommuneplanen.

Udkast til svarbrev

Forvaltningen har på denne baggrund udarbejdet et udkast til svarbrev fra byrådet, der er i bilag nr. 7.

Det fremgår af brevet, at byrådet anerkender det vigtige signal, der ligger i, at en stor del af Viborg midtby udpeges som nationalt kulturmiljø.

Byrådet noterer sig, at udpegningen alene omfatter de overordnede bevaringsværdier, og at kommunen fortsat har store handlemuligheder for at planlægge byomdannelse og for at sikre den overordnede helhed og sammenhæng i byens

struktur. Samtidig bemærker byrådet, at der ikke kan forventes statsligt veto mod nye kommune- og lokalplaner, der er i overensstemmelse med bevaringsværdierne, og at styrelsen foreslår en justeret afgrænsning udarbejdet i dialog med forvaltningen.

Byrådet forventer ikke at komme med indsigelse på baggrund af ovennævnte forudsætninger.

Men det er en forudsætning for dette, at Viborg Kommune modtager et justeret forslag til gennemgang, som indeholder de beskrevne ændringer i såvel afgrænsning som indhold.

Byrådet vil i den sammenhæng lægge vægt på, at det fremgår tydeligt, hvad der er de overordnede bevaringsværdier og den nationale interesse.

Alternativer

Intet.

Tidsperspektiv

Slots- og Kulturstyrelsen har oplyst til forvaltningen, at de efterfølgende indarbejder de fremsendte bemærkninger og ændringsforslag fra kommunerne i udpegningen, og forventer en endelig udpegning klar omkring årsskiftet.

Økonomiske forhold og konsekvenser

Intet.

Juridiske og planmæssige forhold

Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer for sikring af kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder beliggenheden af værdifulde kulturmiljøer og andre væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier.

Kommunen skal i sin planlægning sikre, at nye projekter og udviklingsinitiativer ikke forringer bevaringsværdierne i det udpegede historiske bymiljø.

Udpegningen af det nationale kulturmiljø vil indgå i de nationale interesser i kommuneplanlægningen. Kulturministeren kan fremsætte indsigelse mod forslag til kommune- og lokalplaner, der ikke er i overensstemmelse med de nationale interesser vedrørende bevarelse af kulturarv.

Bilag

Oversigtskort med afgrænsning fra høringsperioden

Udpegning af Nationale Kulturmiljøer - forkortet

Fremsendte høringssvar Viborg Byråd

Høringssvar fra Viborg Museum

Brev til kommuner med udvalgt nationalt kulturmiljø i ældre byer

Oversigtskort med justeret afgrænsning

Udkast til svarbrev om udpegning af nationale kulturmiljøer

Fraværende Mette Nielsen, Torsten Nielsen

Punkt 2: Lukket: Ejendomssag (bevillingssag)

24/1043

Fraværende Mette Nielsen, Torsten Nielsen

Punkt 3: Underskriftsark

25/677

Sagsfremstilling

Økonomi- og Erhvervsudvalget skal godkende beslutningsprotokollen.

For at godkende beslutningsprotokollen, skal hvert medlem underskrive elektronisk i Prepare ved at trykke ”Godkend”.

Fraværende Mette Nielsen, Torsten Nielsen